

پیمان سعدآباد

روز 17 تیر 1316 پیمان مهمی بین 4 کشور عراق، افغانستان، ترکیه و ایران در کاخ سعدآباد تهران به امضاء رسید و به پیمان «سعدآباد» مشهور شد. این پیمان در شرایطی میان وزیران امور خارجه این کشورها امضاء شد که در افغانستان، محمد ظاهرشاه، در عراق ملک غازی اول، در ترکیه مصطفی کمال (آتاتورک) و در ایران رضاخان حکومت می‌کردند.

پیمان سعدآباد وحدت این چهار کشور را در منطقه و حمایت متقابل در صورت بروز خطر نسبت به یکی از اعضاء را دنبال می‌کرد. دولتهای امضاءکننده، متعهد شدند از مداخله در امور داخلی یکدیگر خودداری کنند، مرزهای مشترک را محترم بشمارند، از هرگونه تجاوز نسبت به یکدیگر خودداری ورزند و از تشکیل جمعیت‌ها و دسته‌بندی‌هایی که هدف از آن اخلال در صلح میان کشورهای همجوار و هم پیمان باشد، جلوگیری کنند.

پیمان سعدآباد از جمله قراردادهایی است که انعقاد آن به درخواست انگلستان بود. انگلستان و امریکا، از سالهای دهه 1310 ش. به بعد، با ادعای اوجگیری خطر نفوذ کمونیسم، همواره در تلاش بودند تا برای حفظ مستعمرات خود، دولت‌های آسیایی خط مقدم جبهه شوروی را در یک خط کمربندی دفاعی قرار دهند. هدف این بود که علاوه بر به وجود آوردن قدرتهای متمرکز در منطقه، آنان را از طریق پیمانهای سیاسی نظامی به هم پیوند دهند. این روش، هم نیرومندی این قدرتها را در پی داشت و هم دیوار دفاعی محکمی در مقابل پیشروی احتمالی روس‌ها به وجود می‌آورد. پیمان بغداد (منعده در پنجم اسفند 1333/ فوریه 1955) و پیمان سنتو (منعده در 30 اسفند 1337/ فوریه 1959) نتیجه همین القائات بود و با هدف شکل‌گیری پیمانهای منطقه‌ای در برابر نفوذ کمونیسم منعقد می‌شد. گفتنی است، پیمان سعدآباد تا ظهور هیتلر در اروپا، تأمین‌کننده اهداف انگلستان در آسیا بود.